

KIRGISTAN

OBLICZA TRANSFORMACJI

Redakcja naukowa
Michał Kuryłowicz
Krystian Pachucki-Włosek

Kirgistan – oblicza transformacji

pod redakcją
Joachima Dieca, Anny Jach,
Michała Kuryłowicza i Jana Brodowskiego

Tom 1

KIRGISTAN – oblicza transformacji

POD REDAKCJĄ

MICHAŁA KURYŁOWICZA I KRYSTIANA PACHUCKIEGO-WŁOSKA

Michał Kuryłowicz
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0002-5041-6683>
✉ michal.kurylowicz@uj.edu.pl

Krystian Pachucki-Włosek
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0002-4527-5441>
✉ krystian.pachucki97@gmail.com

© Copyright by individual authors, 2020

Recenzent: prof. dr hab. Grzegorz Mazur

Opracowanie redakcyjne: Marta Kupińska

Projekt okładki: © Ka Klakla

ISBN 978-83-8138-107-9 (druk)
ISBN 978-83-8138-265-6 (on-line, pdf)
<https://doi.org/10.12797/9788381382656>

Na okładce wykorzystano zdjęcie autorstwa E. Żak
(Biszkek, Kirgistan)

Publikacja została dofinansowana ze środków Wydziału Studiów
Międzynarodowych i Politycznych UJ, Instytutu Rosji i Europy
Wschodniej UJ, Instytutu Bliskiego i Dalekiego Wschodu UJ

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.pl>

Spis treści

<i>Od redakcji</i>	9
<i>From the Editor</i>	11
Michał Kuryłowicz, Krystian Pachucki-Włosek	
<i>Wprowadzenie</i>	13

I. Polityka

1. Krystian Pachucki-Włosek	
<i>Prezydent i egzekutywa we współczesnym Kirgistanie</i>	25
2. Michał Kuryłowicz	
<i>Parlament i ewolucja systemu partyjnego w Kirgistanie po 2010 roku</i>	43
3. Krystian Pachucki-Włosek	
<i>Oblicze ideowe republiki i polityka historyczna współczesnego Kirgistanu</i>	69

II. Gospodarka

1. Łukasz Rabiasz	
<i>Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne Kirgistanu, główne działy gospodarki i polityka ekonomiczna po 2010 roku</i>	85
2. Katarzyna Kosowska	
<i>Kirgistan w pętli energetycznej – problemy z wykorzystaniem potencjału wodnego republiki, tradycyjne i nowe źródła energii</i>	105
3. Patryk Dujka	
<i>Handel międzynarodowy Kirgistanu – najważniejsi partnerzy, kluczowe produkty eksportowe i importowe</i>	123

4. Konstancja Polit
*Migracja zarobkowa z Kirgistanu. Znaczenie gospodarcze
i polityczne kirgiskich gagarbajterów*143

III. Społeczeństwo

1. Paweł Panasiuk
Panorama społeczna Kirgistanu169
2. Elżbieta Żak
*Tożsamość państwowa czy komunikacja międzykulturowa?
Problemy językowe we współczesnym Kirgistanie*185
3. Daria Saprynskaja, Iwan Sokołowski
Islam w Kirgistanie207
4. Barbara Tomków
*Polityka w zakresie równości płci i pozycja kobiety
we współczesnym Kirgistanie*227
5. Michał Kuryłowicz
Edukacja i polityka edukacyjna współczesnego Kirgistanu245
6. Bartosz Oleszko-Pyka
*Dziennikarstwo internetowe oraz media społecznościowe
w Kirgistanie – znaczenie oraz społeczna odpowiedzialność*.....271

IV. Kirgistan na arenie międzynarodowej

1. Michał Lubina
*Po pierwsze Rosja. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa
Kirgistanu wobec nowych wyzwań na obszarze eurazjatyckim*287
2. Sebastian Torłop
*„Mała Wielka Gra” – Kirgistan pomiędzy Federacją Rosyjską
a USA w aspekcie militarnym*.....311
3. Paweł Panasiuk
Kirgistan – stosunki z sąsiadami w regionie Azji Centralnej.....329
4. Kinga Osierda
Tureckie soft power w Kirgistanie343

Zakończenie

Elżbieta Żak <i>Odiedziny w „nieucywilizowanej” przestrzeni</i>	361
Biogramy	367
Indeks nazwisk.....	371

Od redakcji

Niniejsza książka inicjuje serię wydawniczą „EURASIA”, powstałą z zamiarem stworzenia forum badawczo-publikacyjnego poświęconego obszarowi eurazjatyckiemu rozumianemu przede wszystkim jako terytorium dawnego Imperium Rosyjskiego i ZSRR. Zadaniem serii jest ukazanie różnorodnych aspektów ewolucji tego wielopostaciowego świata: systemów politycznych, stosunków międzynarodowych, w tym aspektu geopolitycznego, gospodarki, środowiska naturalnego i zasobów surowcowych, struktur społecznych czy wzorców kulturowych wraz z ich konkretnymi przejawami.

Obszar eurazjatycki jako szczególny przedmiot badań wyróżnić można jako wielowiekowe zjawisko historyczne, powstałe niegdyś jako wynik oddziaływań ord Wielkiego Stepu, a w późniejszych wiekach poddane bezwzględnej władzy rozległych imperiów o różnym zabarwieniu ideologicznym, połączonych jednak zasadą dynamicznej, agresywnej ekspansji i przywiązaniem do wielkich przestrzeni, a w odniesieniu do społeczeństwa kolektywizmem oraz autokratycznym sposobem sprawowania władzy.

Studia nad tak rozumianą Eurazją uzasadnione są jednak nie tylko ze względów historycznych. Zdecydowanie ważniejsze są przecież aspekty współczesne, związane z możliwością nawiązy-

wania owocnych kontaktów gospodarczych i kulturalnych, w tym z rozwojem turystyki, z przewyciężaniem sytuacji konfliktowych i skutecznym usuwaniem zagrożeń, nie wyłączając zagrożenia terrorystycznego. Uwaga badaczy zwraca się także coraz częściej ku wykorzystaniu obszaru eurazjatyckiego jako źródła surowców, głównie energetycznych, a także jako szlaku transportu towarów o różnym stopniu przetworzenia pomiędzy azjatyckim wybrzeżem Pacyfiku a państwami europejskimi.

Oddając w ręce Czytelników nową serię, mamy nadzieję na zainteresowanie ciągle mało znanym obszarem Eurazji oraz zastosowanie pogłębionej wiedzy o tym obszarze z pozytywną aktywnością w skali międzynarodowej.

*Joachim Diec, Anna Jach,
Michał Kuryłowicz, Jan Brodowski*

From the Editor

This book initiates the „EURASIA” publishing series, established with the intention of creating a research and publication forum devoted to the Eurasian area, understood primarily as the territory of the former Russian Empire and the USSR. The aim of the series is to show various aspects of the evolution of this multiform world with its political systems, international relations, including geopolitical aspects, economy, natural environment and raw materials, social structures or cultural patterns, along with their specific manifestations.

The Eurasian area as a special object of research can be distinguished as a centuries-old historical phenomenon, created in the past by the hordes of the Great Steppe, and in later centuries subjected to the ruthless power of vast empires of various ideological colors, but connected by the principle of dynamic, aggressive expansion and attachment to large spaces, by collectivism in social life and political autocracy.

However, studies on Eurasia understood in this way are justified not only by historical reasons. After all, the present aspects are definitely more important with the possibility of establishing fruitful economic and cultural contacts, including the development of tourism, overcoming conflict situations and effectively removing

threats such as contemporary terrorism. The researchers' attention is also increasingly focused on using the Eurasian area as a source of raw materials, mainly energy resources, as well as a transportation route for variously processed goods between the Asian Pacific coast and European countries.

By handing over the new series to our Readers, we hope to increase their interest in the still little-known area of Eurasia and to conduct them by means of the new research results to constructive international activity.

*Joachim Diec, Anna Jach,
Michał Kuryłowicz, Jan Brodowski*

MICHAŁ KURYŁOWICZ
KRYSZTIAN PACHUCKI-WŁOSEK

Wprowadzenie

Kirgistan, niewielka centralnoazjatycka republika, od trzydziestu lat zмага się z trudem niepodległości. Ten górski kraj, stanowiący niegdyś odległe peryferie Związku Radzieckiego, dzisiaj pod wieloma względami jest inspirującym demokratycznym wyjątkiem na tle państw regionu. Mimo to w procesie formowania nowoczesnego państwa, zintegrowanego z gospodarką światową organizmu ekonomicznego czy otwartego społeczeństwa młoda republika kirgiska styka się z podobnymi trudnościami, co jej poradzieccy sąsiedzi. Nie zawsze radzi sobie z nimi lepiej, niewątpliwie natomiast czyni to w sposób bardziej otwarty.

Kirgiska odmienność od autorytarnych sąsiadów jest tym bardziej zaskakująca, iż podobnie jak pozostałe republiki Azji Centralnej, od początku bazowała głównie na elitach politycznych ukształtowanych w czasach radzieckich. Jednakże już w latach dziewięćdziesiątych życie polityczne republiki bujnie rozkwitło, co odróżniło ją od sąsiadów w równej mierze, co tempo i skala wprowadzania reform ekonomicznych. Okres w pełni liberalnej polityki pierwszego prezydenta Askara Akajewa był co prawda krótki, stanowił jednak dla elit możliwość oswojenia się z systemem demokratycznym i zaangażowania w proces zmian. Ogdórne zahamowanie reform po 1999 roku okazało się zatem chwilowe.

Szereg wpływowych partii politycznych domagał się bowiem kontynuowania przebudowy kraju, przede wszystkim zaś większej otwartości systemu politycznego, występował także przeciw zwrotowi autorytarnemu.

Współ z partiami politycznymi również społeczeństwo zaczęło w większym stopniu interesować się polityką, dzięki czemu, choć nie bez trudności, rozpoczął się proces formowania funkcji kontrolnej społeczeństwa wobec władzy. Kirgizi okazali się dużo bardziej otwarci na funkcjonowanie niezależnych organizacji pozarządowych niż ich sąsiedzi, chociaż instytucje te w znacznej mierze pochodziły z zewnątrz i oskarżane były o sprzyjanie interesom obcych państw. Dzięki rozwojowi NGO powstała jednak płaszczyzna dialogu pomiędzy obywatelami a rządzącymi, co było kolejnym elementem wyróżniającym Kirgistan na tle sąsiednich państw.

Kirgizi okupują swoje dążenie do transparentności systemu politycznego częstymi sytuacjami kryzysowymi. Dwukrotnie, w 2005 i 2010 roku, spory na tle wzrastających skłonności dyktatorskich przywódców państwa oraz potęgującego się zawłaszczania gospodarki doprowadzały do przesilenia. Dwukrotnie też urzędujący prezydent, wobec którego wysuwane były wspomniane oskarżenia, zmuszony był do rezygnacji ze stanowiska, co osiągnano przy pomocy masowych demonstracji. Nauczeni złym doświadczeniem nadmiernie wyeksponowanej ustrojowo pozycji głowy państwa Kirgizi zdecydowali się w 2010 roku na radykalną przebudowę instytucji państwowych i ewolucję w kierunku systemu rządów parlamentarnych. Wyrazem tej zmiany stała się nowa ustawa zasadnicza, zaakceptowana przez społeczeństwo republiki w referendum latem 2010 roku. Jej ideą przewodnią było przeniesienie ośrodka ciężkości systemu politycznego w kierunku parlamentu – Żogorku Kenesz.

Kirgiskie elity polityczne, działając w tych nowych konstytucyjnych „warunkach brzegowych”, nie uwolniły się całkowicie od swoich dotychczasowych przywar: skłonności do personali-

zacji władzy, tendencji do jej koncentracji wokół ośrodka prezydenckiego czy silnych antagonizmów regionalnych (symboliczny podział kraju na północ i południe). Zagadnienia te analizują w niniejszym tomie Krystian Pachucki-Włosek oraz Michał Kuryłowicz, charakteryzując ewolucję władzy wykonawczej, ustawodawczej oraz systemu partyjnego w Kirgistanie po 2010 roku. Wskazują oni na cyklicznie powracającą determinację ośrodka prezydenckiego do pozakonstytucyjnego poszerzania zakresu swojej władzy i towarzyszącą temu słabość i defragmentację systemu partyjnego. Sytuacja taka sprzyja orientowaniu się słabo zinstytucjonalizowanych ugrupowań na wyrazistego lidera, którym (również w oczach społeczeństwa) pozostaje wybierana w powszechnym głosowaniu głowa państwa.

Inną wskazywaną dominantą systemu politycznego republiki jest pojawianie się na scenie osób stosunkowo młodych, często mających za sobą doświadczenie biznesowe i posiadających okazałe fundusze dla finansowania swojej działalności. Politycy ci (np. przywoływany w tekstach Ömürbek Babanow), niezwykle ambitni, robiący szybką karierę, często wchodzi w konflikt ze starymi elitami, przydając scenie politycznej republiki jeszcze więcej i tak niebrakującej jej dynamiki.

Nowa ustawa zasadnicza, od przyjęcia której minęła dekada, sama w sobie nie stanowi remedium na wszystkie bolączki życia politycznego Kirgistanu. Dowodzą tego przykłady sąsiednich republik, w których konstytucja zmieniana jest często, każdorazowo jednak pod dyktando autorytarnej władzy i na użytek konkretnych polityków. Kirgiska ustawa zasadnicza właściwie dopiero teraz przechodzi prawdziwy test trwałości. W chwili, gdy piszemy te słowa, państwem ponownie wstrząsa kryzys polityczny. Ugrupowania, które w wyniku wyborów parlamentarnych 4 października 2020 roku znalazły się pod progiem wyborczym, zorganizowały masowe protesty w stolicy kraju oraz w innych miastach. Demonstracje przeciwników urzędującego prezydenta, oskarżanego

o nadużycia w trakcie kampanii wyborczej, zwłaszcza zaś ręczne sterowanie poszczególnymi partiami, doprowadziły do anulowania wyniku głosowania przez Centralną Komisję Wyborczą. Jakkolwiek spór nie został jeszcze rozwiązany, spora część kirgiskich elit wydaje się rozumieć, że niemożliwe jest każdorazowe rozstrzygnięcie sporu politycznego przy pomocy „ulicy”. Stąd liczne wezwania do przywrócenia porządku konstytucyjnego za pośrednictwem legalnie funkcjonujących organów państwa: parlamentu i prezydenta.

Dynamika życia politycznego w Kirgistanie nieodmiennie odbiega od rzeczywistości jego sąsiadów, którzy, co naturalne, pospieszyli już z określeniem wydarzeń odbywających się w Biszkeku mianem „chaosu i bałaganu”. Jednak to właśnie owa nieskrępowana swoboda poczynań politycznych sprawia, iż Republika Kirgiska przyciąga uwagę obserwatorów jako kraju, w którym rzeczywistość nie jest skryta za kulisami, zaś partie polityczne i ich przywódcy rywalizują ze sobą w sposób otwarty.

Kirgiska transformacja jest intrygująca pod wieloma względami. Poza rzucającym się w oczy aspektem politycznym otwartość zachodzących w republice zmian umożliwia śledzenie innych istotnych przemian: gospodarczych, społecznych czy kulturowych, a także dokonywanych przez republikę wyborów międzynarodowych. Kirgistan niekoniecznie osiąga spektakularne sukcesy na tych polach, niemniej jednak dylematy rozwoju, stojące przed nim, w znacznej mierze są również problemami jego sąsiadów. Zawsobniejsze w surowce i pozornie stabilniejsze Kazachstan czy Uzbekistan niechętnie jednak te problemy komunikują. Dlatego też analiza wydarzeń i procesów zachodzących w Kirgistanie pozwala na ukazanie szerszego kontekstu regionalnego i swoiste „odkodowanie” tamtejszej rzeczywistości.

W niniejszym tomie podejmujemy próbę ukazania transformacji Kirgistanu w różnych jej przejawach. Paweł Panasiuk dokonuje dogłębnej analizy zmieniającej się panoramy społecznej republi-

ki, polemizując z uproszczonym, publicystycznym wyobrażeniem o eksplozji demograficznej i bezwzględnie obowiązujących kanonach rozwoju tradycyjnego społeczeństwa. Przedstawia także dynamikę zmian tamtejszej struktury etnicznej oraz konfesyjnej.

Ten ostatni temat jest kanwą rozważań Darii Sapryńskiej oraz Iwana Sokołowskiego. Autorzy rozdziału *Islam w Kirgistanie* podejmują wątek zmian religijności islamskiej w republice nie tylko pod względem czysto ilościowym, ale również jakościowym. Poddają oni analizie zarówno instytucje oficjalnie zarejestrowane, jak i te działające nielegalnie, wskazując jednocześnie społeczne determinanty zaangażowania wierzących Kirgizów w działalność ugrupowań ekstremistycznych.

Elżbieta Żak przygląda się problemom językowym Kirgistanu. Interesuje ją zwłaszcza zmieniająca się rola języka rosyjskiego jako środka komunikacji międzyetnicznej, jego obecność w administracji, edukacji oraz w sferze kultury. Autorka podkreśla rosnący rozdzźwięk pomiędzy dążeniami zwolenników nacjonalizacji a rzeczywistością lingwistyczną republiki, w której większość kadr wciąż posługuje się głównie językiem rosyjskim.

Podobne dylematy można dostrzec w obszarach edukacji i polityki edukacyjnej, analizowanych przez Michała Kuryłowicza. Autor ukazuje panoramę różnych szczebli nauczania i wskazuje na istniejące problemy demograficzne, finansowe, programowe, a także mentalne (zwłaszcza idealizowanie tzw. edukacji radzieckiej), stojące przed kirgiskim systemem edukacyjnym. Autor charakteryzuje również pozycję kirgiskich uczelni oraz dynamikę rozwoju nauki kirgiskiej względem trendów światowych.

Barbara Tomków porusza inny, niezmiernie aktualny, a zarazem wrażliwy społecznie aspekt kirgiskiej transformacji: pozycję społeczną kobiet. Autorka dokonuje zestawienia zmian dokonanych w tym obszarze w okresie radzieckim z sytuacją bieżącą. Wskazuje na rolę organizacji kobiecych, oddolne inicjatywy mające na celu realną poprawę pozycji zawodowej kobiet oraz

wzmocnienie ich podmiotowości w życiu rodzinnym. Jednocześnie podkreśla siłę interpretacji tradycjonalistycznej w tym zakresie, wskazując na utrwalone społecznie praktyki przedmiotowego podejścia do kobiet.

Bartosz Oleszko-Pyka dokonuje przeglądu najważniejszych ośrodków medialnych Kirgistanu, szczególną uwagę zwracając na nowoczesne środki masowego przekazu. Tekst opisuje dynamiczne zmiany kirgiskiego rynku medialnego, na którym tradycyjne formy przekazywania informacji są zastępowane przez nowoczesne narzędzia: internetowe agencje informacyjne oraz coraz popularniejsze media społecznościowe. Autor podkreśla również ciągle obecne przeszkody stawiane przez polityków oraz struktury administracyjne wobec nieskrępowanej działalności dziennikarzy.

Odrębną częścią niniejszego opracowania jest analiza miejsca Kirgistanu na mapie gospodarczej regionu i świata. Dział ten rozpoczyna rozdział autorstwa Łukasza Rabiasza, który dokonuje zebrania i podsumowania głównych wskaźników ekonomicznych republiki ostatnich lat, opisując jednocześnie meandry kirgiskiej polityki gospodarczej po 2010 roku. Autor wskazuje na wciąż obecne hamulce rozwojowe, przyczyniające się do niepełnego wykorzystania otwarcia gospodarki na świat, jakie nastąpiło w latach 90.

Katarzyna Kosowska podejmuje w swoim rozdziale temat swoistej pętli energetycznej, w jakiej znajduje się republika. Autorka charakteryzuje rozbudowany sektor energetyczny tego kraju, w którym dominującą, a zarazem wciąż nie w pełni wykorzystaną pozycję zajmuje hydroenergetyka. Katarzyna Kosowska wskazuje również na spory potencjał produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W obu przypadkach jednak blokadą rozwoju są bariery finansowe, technologiczne i, tym samym, polityczne. To prowadzi z kolei do pogłębiającego się uzależnienia od surowców importowanych: ropy naftowej i gazu ziemnego, a zarazem od ich dostawców, zwłaszcza Rosji.

Międzynarodowe relacje handlowe republiki rysuje w swoim tekście Patryk Dujka. Wskazuje on na postępujące z roku na rok uzależnienie gospodarcze Kirgistanu od Chin, przy jednoczesnej ogromnej dysproporcji w zakresie importu i eksportu do tego kraju (na niekorzyść Republiki Kirgiskiej). Podobnie ujemny jest bilans handlowy z Rosją – drugim najważniejszym partnerem gospodarczym republiki. Autor tekstu, podsumowując dane statystyczne, podkreśla trudności, jakie napotyka Kirgistan na drodze do zmiany dotychczasowej struktury eksportu (złoto i inne metale) na towary zaawansowane technologicznie.

Konstancja Polit porusza w swoim rozdziale niezwykle aktualną tematykę z pogranicza zjawisk gospodarczych oraz polityki społecznej: migrację zarobkową. Autorka charakteryzuje znaczenie ekonomiczne tego zjawiska, lecz nie poprzestaje tylko na szafowaniu danymi liczbowymi. W fenomenie powszechnych wyjazdów za pracę (najczęściej do Rosji) widzi ona również zjawisko społeczne, wpływające na życie rodzin oraz wspólnot lokalnych. Zauważa także jego oddziaływanie na politykę państwa, pośrednio korzystającego z przepływów finansowych od migrantów, zarazem pragnącego zarządzać procesem odpływu ludności z kraju.

Dział relacji międzynarodowych Kirgistanu otwiera tekst Michała Lubiny, w którym podejmuje on kwestie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa republiki. Autor przekonuje o niezmiennych woli do oparcia polityki kirgiskiej na sojuszu z Rosją, wyrażanej przez przywódców republiki po 2010 roku. Jest to jego zdaniem wybór jednoznaczny, objęty swego rodzaju konsensem wewnętrznym, bazujący zaś na obawie przed radykalną zmianą sojuszy oraz na strachu przed zdominowaniem przez nieporównywalnie silniejsze gospodarczo i politycznie Chiny.

Swego rodzaju uzupełnieniem tego stanowiska jest tekst Sebastiana Torłopa, który analizuje dynamikę stosunków Kirgistanu z Rosją i Stanami Zjednoczonymi, zwłaszcza w aspekcie wojskowym. Podejmowane przed 2010 rokiem próby oparcia rozwoju

na sojuszu z USA okazały się nieskuteczne i (po likwidacji bazy wojsk amerykańskich w 2013 roku) doprowadziły do wzmocnienia pozycji Rosji jako wyłącznego sojusznika militarnego Kirgistanu. Autor nie wyklucza jednak możliwości zmiany tego stanu rzeczy, wskazując na rosnącą aktywność chińską w regionie, również w aspekcie pozaekonomicznym.

Paweł Panasiuk przenosi dyskusję o potencjale międzynarodowym Kirgistanu na pole regionalne. Autor charakteryzuje dynamikę relacji ekonomicznych republiki z najbliższym otoczeniem oraz stosunki polityczne z sąsiadami. W tym ostatnim aspekcie wskazuje na zdecydowanie większe pole manewru i asertywności Republiki Kirgiskiej, strzegącej swoich interesów przed zdominowaniem przez bogatszych i większych sąsiadów, pragnących wpływać na dynamikę życia politycznego w tym kraju. Odrębnym aspektem stosunków regionalnych są wskazywane przez autora, wciąż odżywiający, konflikty na tle przebiegu granicy.

Kinga Osierda ukazuje jeszcze inny aspekt współpracy międzynarodowej Kirgistanu. Na przykładzie relacji kirgisko-tureckich, bazujących nie tyle na wspólnej sowieckiej historii, ile na wspólnocie językowej i religijnej, przekonuje o znaczeniu tzw. *soft power* w stosunkach między państwami. Republika Turecka, odległa geograficznie od Kirgistanu, dysponująca mniejszym potencjałem ekonomicznym, właśnie w ten sposób zdobywa w republice przyczółki, tworząc klimat sprzyjający dalszemu pogłębieniu współpracy.

Zmiany po 2010 roku i szerzej, od momentu uzyskania niepodległości przez Kirgistan, to nie tylko przemiany polityczne czy gospodarcze, ale także mentalnościowe oraz z zakresu pamięci historycznej. Postępują one w dużo wolniejszym stopniu niż polityczne, ale są coraz bardziej widoczne, często kreowane przez elity polityczne. Niektóre z tych aspektów: podejście do dziedzictwa radzieckiego oraz kształtowanie oblicza ideowego republiki, porusza Krystian Pachucki-Włosek. Autor podsumowuje wysiłki władz,

mające na celu wykreowanie pozytywnego wizerunku niepodległego kraju czy odrodzenie pamięci o kluczowych wydarzeniach z przeszłości narodowej, niekoniecznie z okresu radzieckiego. Zestawia je z wciąż obecnym w społeczeństwie kirgiskim sentymentem wobec czasów ZSRR, unaoczniając tym samym trudności w adaptacji Kirgizów do funkcjonowania w niepodległym kraju.

Autorzy w niniejszym tomie pochylają się zatem nad tym, co Kirgistan osiągnął począwszy od 2010 roku, jakie problemy udało się rozwiązać, a z jakimi do tej pory nie zdołał sobie poradzić. Wskazują na aspekty nowe, ale również na stare problemy, nierozstrzygnięte od początku niepodległości. Prezentowana książka jest zatem obrazem transformacji pojmowanej jako proces ciągły, wieloaspektowy, w którym wydarzenia jednego roku czy nawet dziesięciolecia nie mogą być rozpatrywane wyłącznie w wąskiej perspektywie czasowej. Liczymy, że obraz mijającej dekady zaprezentowany w niniejszej książce okaże się inspirujący również dla czytelnika.

Biogramy

PATRYK DUJKA

student studiów azjatyckich oraz psychologii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Naukowo interesuje się ekonomią oraz polityką państw azjatyckich, ze szczególnym uwzględnieniem Azji Centralnej oraz finansową stroną konfliktu chińsko-amerykańskiego.

KATARZYNA KOSOWSKA

adiunkt w Instytucie Rosji i Europy Wschodniej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Obszary badań: gospodarka państw regionu eurazjatyckiego, bezpieczeństwo ekonomiczne (w tym energetyczne) państw obszaru postsowieckiego, polityka energetyczna Federacji Rosyjskiej.

MICHAŁ KURYŁOWICZ

doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, pracownik Instytutu Rosji i Europy Wschodniej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autor monografii *Polityka zagraniczna Uzbekistanu wobec Rosji. Zainteresowania naukowe: przemiany polityczne i ekonomiczne w poradzieckiej Azji Centralnej, międzynarodowe stosunki ekonomiczne na obszarze byłego ZSRR, polityka historyczna i edukacja w krajach poradzieckich.*

MICHAŁ LUBINA

doktor habilitowany, adiunkt w Instytucie Bliskiego i Dalekiego Wschodu Uniwersytetu Jagiellońskiego, autor siedmiu książek, w tym m.in. *Niedźwiedź w cieniu smoka. Rosja-Chiny 1991-2014* (Kraków, Księgarnia Akademicka, 2014) i *Russia and China. A Political Marria-*

ge of Convenience (Opladen–Berlin–Toronto, Budrich, 2017). Zajmuje się m.in. relacjami rosyjsko-chińskimi oraz problematyką współczesnej Birmy.

BARTOSZ OLESZKO-PYKA

specjalista ds. marketingu i komunikacji w Instytucie Polityk Publicznych. Student studiów azjatyckich na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, stypendysta na Uniwersytecie Donghua w Szanghaju. Publikuje na tematy związane z Azją, w szczególności z rosnącą rolą Chin. Inspiruje go praca i życie Ryszarda Kapuścińskiego. Jest autorem wystawy fotograficznej prezentującej zdjęcia z podróży do Kirgistanu „Światy Wschodu”. Planuje kolejny wernisaz, tym razem fotografii z Państwa Środka.

KINGA OSIERDA

absolwentka bezpieczeństwa narodowego na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz studentka studiów eurazjatyckich II stopnia. Obroniła pracę magisterską pt. *Lider w państwie autorytarnym – Aleksander Łukaszenka u władzy*. Interesuje się tematyką związaną z obszarem eurazjatyckim – przywództwem politycznym, demokratyzacją i e-government. Założycielka Koła Naukowego „Eurazja”.

KRYSTIAN PACHUCKI-WŁOSEK

student studiów eurazjatyckich i stosunków międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zainteresowania naukowe: system polityczny państw postkomunistycznych, gospodarka państw Azji Centralnej, elity polityczne sowieckiej Azji Centralnej, wielokadencyjni prezydenci na obszarze postradzieckim. Najważniejsze artykuły naukowe: *Old and New Uzbekistan – A comparative essay on the last years of Islam Karimov's reign and Shavkat Mirziyoyev's presidency*, *Epoka Edwarda Gierka – początek pościgu za zachodem i początek kryzysu*, *Odejskie elit komunistycznych od władzy w państwach postradzieckich drogą do integracji ze strukturami zachodnimi*.

PAWEŁ PANASIUK

student studiów eurazjatyckich w Instytucie Rosji i Europy Wschodniej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się tematyką związaną

z Azją Centralną, transportem i logistyką w krajach byłego ZSRR oraz historią komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej. Przewodniczący Koła Naukowego „Eurazja”.

ŁUKASZ RABIASZ

doktorant w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się tematyką stosunków międzynarodowych i polityki energetycznej na obszarze postradzieckim.

DARIA SAPRYNSKAJA

słuchaczka studiów doktoranckich oraz młodszy pracownik naukowy w Instytucie Krajów Azji i Afryki Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego. Główne obszary badawcze: późny okres imperialny i pierwsze lata władzy radzieckiej w Azji Centralnej oraz na Kaukazie, studia kolonialne i postkolonialne, islam w Azji Centralnej, wspólnota Ujgurów w Sinxiangu.

IWAN SOKOŁOWSKIJ

słuchacz studiów doktoranckich na Wydziale Historii Narodowego Instytutu Badawczego Wyższej Szkoły Ekonomii w Moskwie. Główne obszary zainteresowań badawczych: kolonizacja Kazachstanu, kolonialne i postkolonialne praktyki w radzieckim Kazachstanie, orientalizm, historia wypędzeń oraz deportacji do Kazachstanu. Posługuje się pięcioma językami (rosyjskim, angielskim, hiszpańskim, polskim i kazachskim).

BARBARA TOMKÓW

studentka piątego roku studiów eurazjatyckich na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Píše pracę magisterską na temat partycypacji politycznej społeczeństwa Armenii. Interesuje się tematyką związaną z obszarem eurazjatyckim, ze szczególnym uwzględnieniem Kaukazu Południowego oraz Azji Centralnej i przemian zachodzących na tym obszarze po upadku Związku Radzieckiego. Założycielka Koła Naukowego „Eurazja”.

SEBASTIAN TORŁÓP

student stosunków międzynarodowych (specjalizacja: dyplomacja współczesna) na Uniwersytecie Warszawskim. Ukończył studia licen-

ckackie na kierunku studia eurazjatyckie Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się tematyką współczesnych stosunków międzynarodowych na obszarze poradzieckim, a także oddziaływaniem gospodarki na dyplomację.

ELŻBIETA ŻAK

doktor nauk humanistycznych, pracownik Instytutu Rosji i Europy Wschodniej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się językiem, kulturą i literaturą Rosji współczesnej oraz zagadnieniami związanymi ze społeczeństwem postsowieckim oraz postsowiecką świadomością zbiorową – mechanizmami, zjawiskami, powracającymi ideami w kontekście transformacji ostatnich 30 lat.

Kirgistan, niewielka centralnoazjatycka republika, od trzydziestu lat zмага się z trudem niepodległości. Ten górski kraj, stanowiący niegdyś odległe peryferie Związku Radzieckiego, dzisiaj pod wieloma względami jest inspirującym demokratycznym wyjątkiem na tle państw regionu. Mimo to w procesie formowania nowoczesnego państwa, zintegrowanego z gospodarką światową organizmu ekonomicznego czy otwartego społeczeństwa, młoda republika kirgiska styka się z podobnymi trudnościami, co jej poradzieccy sąsiedzi. Nie zawsze radzi sobie z nimi lepiej, niewątpliwie natomiast czyni to w sposób bardziej otwarty.

Kirgiska transformacja jest intrygująca pod wieloma względami. Poza rzucającym się w oczy aspektem politycznym otwartość zachodzących w republice zmian umożliwia śledzenie innych istotnych przemian: gospodarczych, społecznych czy kulturowych, a także dokonywanych przez republikę wyborów międzynarodowych. Kirgistan niekoniecznie osiąga spektakularne sukcesy na tych polach, niemniej jednak dylematy rozwoju, stojące przed nim, w znacznej mierze są również problemami jego sąsiadów. Zasobniejsze w surowce i pozornie stabilniejsze Kazachstan czy Uzbekistan niechętnie jednak te problemy komunikują. Dlatego też analiza wydarzeń i procesów zachodzących w Kirgistanie pozwala na ukazanie szerszego kontekstu regionalnego i swoiste „odkodowanie” tamtejszej rzeczywistości.

Ze wstępu

<https://akademicka.pl/>

ISBN 978-83-8138-107-9

9 788381 381079

